

## Sociologia del treball i de les relacions laborals

2013/2014

Codi: 100513

Crèdits: 6

| Titulació                  | Tipus | Curs | Semestre |
|----------------------------|-------|------|----------|
| 2500258 Relacions laborals | FB    | 1    | 2        |

### Professor de contacte

Nom: Ramon de Alos-Moner Vila

Correu electrònic: Ramon.deAlos@uab.cat

### Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: Sí

### Prerequisits

No és necessari cap requisit previ.

### Objectius

Es tracta d'una assignatura de primer curs, segon semestre, per tant, de formació bàsica.

Aquesta assignatura s'ha de contextualitzar dins del desenvolupament de les teories sociològiques nascudes en torn al procés d'industrialització i que tenen el treball com eix principal.

Amb aquesta assignatura alumne ha d'adquirir els coneixements bàsics (conceptes i principals interpretacions) de l'anàlisi sociològica de les relacions socials a l'empresa i a l'entorn del treball.

En aquest sentit, són finalitats específiques de l'assignatura:

- Conèixer els significats del treball i ocupació, i de les relacions socials i els seus actors a l'empresa des de la perspectiva sociològica.
- Entendre i interpretar les principals transformacions i tendències actuals respecte als processos que afecten al treball i a l'ocupació, i a les relacions socials i laborals a l'empresa.
- Saber identificar, analitzar i proposar solucions a problemes concrets de l'àrea d'estudi.
- Conèixer les interrelacions existents entre activitat laboral, estructura social i funcionament de les societats, entre processos socials i dinàmiques laborals.
- Saber identificar i utilitzar les principals fonts d'informació sobre treball i relacions laborals.

### Competències

Relacions laborals

- Aplicar les tecnologies de la informació i de la comunicació en els diferents àmbits d'actuació.
- Contextualitzar els esdeveniments socials des d'un punt de vista global (geogràfic, històric, econòmic,

- ecològic, sociopolític o cultural).
- Demostrar que es comprèn la relació entre processos socials i dinàmica de les relacions laborals.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les bases de les principals àrees de relació jurídica i d'organització en el camp del treball humà.
- Identificar, analitzar i resoldre els problemes i les situacions complexes des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, històrica, jurídica, psicològica, sociològica).
- Organitzar i gestionar la planificació del temps.
- Redactar i formalitzar informes i escrits.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equip

## **Resultats d'aprenentatge**

1. Aplicar les tecnologies de la informació i de la comunicació en els diferents àmbits d'actuació.
2. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
3. Explicar la relació entre l'estructura social i el treball.
4. Explicar les divisions del treball i les cultures del treball des d'un punt de vista global.
5. Identificar i analitzar els grups, les relacions i els actors socials.
6. Organitzar i gestionar la planificació del temps.
7. Redactar i formalitzar informes i escrits.
8. Resoldre els problemes derivats de les desigualtats en el treball i en l'ocupació.
9. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
10. Tenir coneixements respecte a la perspectiva sociològica de les relacions laborals.
11. Treballar en equip.

## **Continguts**

### **BLOC I. INTRODUCCIÓ A LA SOCIOLOGIA DEL TREBALL I DE LES RELACIONS LABORALS**

#### **Tema 1. Objecte d'estudi de la sociologia**

Les relacions socials i els seus fonaments. Conceptes bàsics de la sociologia per a l'estudi del treball i de les relacions laborals: estatus, poder, norma social, socialització, acció instrumental; individu i grup; estructura social.

#### **Tema 2. Principals interpretacions sociològiques sobre el treball i les relacions socials a l'empresa**

Treball i relacions socials des de les perspectives de Marx, Durkheim i Weber.

### **BLOC II. TREBALL, OCUPACIÓ I MERCAT DE TREBALL**

#### **Tema 3. El significat de treball**

La construcció social del significat de treball. La conversió del treball en mercaderia i el mercat de treball. Treball productiu i treball reproductiu; treball i ocupació.

#### **Tema 4. El treball productiu en la societat capitalista industrial**

Divisió tècnica i social del treball amb la fàbrica moderna. Les principals dimensions de la divisió social del treball. Assalariació i estructura de classes en la societat industrial. Producció i consum de masses. La

construcció de l'estat del benestar: principals models i funcions. La desmercantilització del treball. Norma social d'ocupació fordista i drets socials de ciutadania. Mercat de treball i relacions laborals.

#### Tema 5. Treball i ocupació avui

Les transformacions en el treball, l'ocupació i l'estructura ocupacional: de l'estabilitat a la flexibilitat i la fragmentació laboral. Tendències actuals en els mercats de treball i en la divisió del treball: la remercantilització del treball i els seus efectes en l'estat del benestar. Cap a una nova definició alternativa del significat del treball i de l'ocupació: treball productiu i treball reproductiu.

### BLOC III. INTRODUCCIÓ A LES RELACIONS LABORALS

#### Tema 6. Significat, origen, actors i processos de les relacions laborals

Significat de relacions laborals. Procediments de regulació de condicions d'ocupació i evolució històrica. Principals interpretacions teòriques en l'estudi de les relacions laborals. Sindicats, representació unitària dels treballadors. Empresaris i organitzacions empresarials. L'estat actor en relacions laborals. Negociació col·lectiva i concertació social: significat i característiques rellevants. Conflicte laboral: la institucionalització del conflicte i tendències recents.

#### Metodologia

El centre del procés d'aprenentatge és el treball de l'estudiant, qui aprèn treballant, essent la missió del professorat ajudar-lo en aquesta tasca (1) subministrant-li informació i mostrant-li les fonts on es pot aconseguir (2) dirigint els seus passos de manera que el procés d'aprenentatge pugui realitzar-se eficaçment. D'acord amb aquestes idees, i d'acord amb els objectius de l'assignatura, el desenvolupament del curs es basa en les següents activitats, que es divideixen en tres grans grups:

a) Classes magistrals: on l'estudiant assoleix les bases conceptuals de la matèria assistint a les classes magistrals i completant-les amb l'estudi personal dels temes explicats.

Les classes magistrals són les activitats en les quals s'exigeix menys interactivitat a l'estudiant: estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor a l'alumne.

b) Treball de Seminaris i Presentacions a Classe: on l'estudiant (per grups) exposa a l'aula una presentació sobre una lectura prèviament analitzada i lliura un informe escrit. Els dies de seminari, els estudiants que no presentin hauran de fer una valoració de l'exposició, seguint unes pautes que seran explicades a classe.

Els seminaris consistiran en que els estudiants, en grups de 3, hauran de fer una presentació oral a classe i lliurar un informe escrit d'una de les lectures que es proposen. La presentació oral, en la que hauran de participar tots els components del grup, haurà de tenir una durada entre 10 i 12 minuts; i, amb l'ajut dels mitjans audiovisuals, es mostraran de 5 a 8 transparències, entre les quals un mapa conceptual de la lectura, unes conclusions i un interrogant final suggerit per la lectura.

La constitució dels grups i l'elecció de la lectura a treballar s'haurà de comunicar al professor, per escrit, amb data límit el 21 de febrer. A partir d'aquesta data el professor redistribuirà les lectures als efectes de que hi hagi el mínim de repeticions. Tots el grups que presenten hauran de passar obligatòriament per tutoria, que es farà en aula, en data que fixara el professor; en aquesta tutoria els components del grup hauran de lliurar per escrit, i explicar, un mapa conceptual de la presentació que tinguin assignada.

El grup que presenta haurà de lliurar el mateix dia de la presentació un informe escrit que constarà de les següents parts:

- 1) Explicació de la idea clau o argument central de la lectura, justificant la seva rellevància (extensió: entre 150 y 200 paraules; en el informe es farà constar el nombre exacte de paraules);
- 2) Fer una valoració crítica, reflexiva de la lectura (extensió entre 200 i 300 paraules; en el informe es farà constar el nombre exacte de paraules);
- 3) En annex, una còpia dels materials o transparències utilitzats en la presentació oral.

La resta d'alumnes que no presenta ha d'assistir a cada un dels seminaris. Per grup es presentarà al final de cada sessió un text escrit, d'acord amb les instruccions que es donaran a classe.

#### Relació de lectures per als seminaris:

1. Bauman, Z. (1998): Trabajo, consumismo y nuevos pobres. Barcelona: Gedisa. [Cap. 3 'Ascenso y caída del Estado benefactor' pp 73-98].
2. Ritzer, G. (1996): La McDonalización de la sociedad. Un análisis de la racionalización de la vida cotidiana. Barcelona: Ariel [Cap. 1 'Introducción' pp. 15-33 i cap. 8 'La jaula de hierro de la mcdonalización pp. 182-195].
3. Lazarsfeld, P.; Jahoda, M.; Zeisel, H. (1996): Los parados de Marienthal: sociografía de una comunidad golpeada por el desempleo. Madrid: La Piqueta. ['Introducción' pp. 33-48, cap. V 'El sentido del tiempo' pp. 139-157 y Anexo 1 pp. 197-208].
4. Albaiges, B. (2003): Crisi del treball i emergència de noves formes de subjectivitat laboral en els joves. [Cap. 'La crisi de la norma social de l'ocupació' pp. 35-66]. A: [http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/4\\_estudis10.pdf](http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/4_estudis10.pdf).
5. Carrasquer, P.; Torns, T.; Tejero, E.; Romero, A. (1998): 'El trabajo reproductivo'. Papers. Revista de sociologia, n. 55: pp. 95-114.
6. Parella, S. (2003): Mujer, inmigrante y trabajadora: la triple discriminación. Barcelona: Anthropos ['Conclusiones' pp. 349-380].
7. Adelantado, J.; Gomà, R. (2000): 'El contexto: la reestructuración de los regimenes de bienestar europeos'. A Cambios en el Estado del Bienestar, coord. per J. Adelantado. Barcelona: Icaria [pp. 63-96].
8. Miguélez, F. (2007): 'Flexiseguridad, bienestar y cohesión social'. Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Extra: pp. 145-159.
9. Prieto, C. (2000): 'Trabajo y orden social: de la nada a la sociedad de empleo (y su crisis)'. Política y sociedad, n. 34: 19-32.
10. Prieto, C. (2009): La calidad del empleo en España: una aproximación teórica y empírica. Madrid: Ministerio de Trabajo e Inmigración [Cuarta parte pp. 209-244].
11. Miguélez, F.; Prieto, C. (1999): 'Introducción. De las relaciones laborales a las relaciones de empleo: una nueva realidad social, un nuevo marco teórico'. A Las Relaciones de Empleo en España, dir. per F. Miguélez i C. Prieto. Madrid: Siglo XXI [pp. XII-XXVII].

12. Wright Mills C. (1992): La imaginació sociològica. Barcelona: Herder [Cap. 1 'L'esperança' pp.7-32].

c) Classes pràctiques i Exercicis pràctics realitzats a classe: on l'estudiant, en grup, analitza documents per tal de comprendre i analitzar críticament allò que s'explica a les classes teòriques.

Durant el curs es portarà a terme algun exercici pràctic. Els estudiants en grups de 3 hauran de comentar per escrit i d'acord amb unes pautes que els serà comunicada en cada cas, i utilitzant els materials que disposen de l'assignatura, algun text, notícia d'actualitat o exercici que el professor plantejarà a classe.

### Activitats formatives

| Títol                                                                       | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge  |
|-----------------------------------------------------------------------------|-------|------|---------------------------|
| Tipus: Dirigides                                                            |       |      |                           |
| Exposicions professor i exposicions estudiants, amb debat i treball en grup | 45    | 1,8  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 |
| Tipus: Supervisades                                                         |       |      |                           |
| Tutories, preparació treball i exposicions, lectura materials               | 22,5  | 0,9  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 |
| Tipus: Autònomes                                                            |       |      |                           |
| Estudi, organització materials, cerca informació i preparació examen        | 82,5  | 3,3  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 |

### Avaluació

L'avaluació es realitza al llarg del curs, en part en grup i en part individualment.

### AVALUACIÓ EN GRUP

S'avalua el treball realitzat en grup i l'assoliment de les competències [CE1.1, CT6, CT7, CT11.]

Per fer aquesta avaluació es compta amb:

1) Treball de Seminaris amb Presentacions de treballs a classe. La qualificació obtinguda representa el 35% de la nota final. Aquesta part de la nota es subdivideix de la següent forma: 10% presentació oral; 15% informe que acompanya la presentació oral, junt amb la seva preparació; i 10% comentaris sobre presentacions. Als alumnes que es comprometen a participar en els seminaris i hi desisteixin per causes no justificades se'ls anotarà un zero en aquesta part de la nota.

2) Exercicis Pràctics realitzats a classe; 15% de la nota final. Durant el curs a classe es farà algun exercici pràctic, en grup, sobre qüestions que el professor plantejarà a classe. El darrer exercici suposarà un 10% de la nota final, l'altre 5% de la nota la resta d'exercicis que s'hagin fet prèviament.

## AVALUACIÓ INDIVIDUAL

S'avaluen els coneixements conceptuals i teòrics de la matèria assolits per l'alumne, així com la seva capacitat d'anàlisi i de raonament crític.

L'avaluació individual es porta a terme mitjançant una prova final escrita individual.

La qualificació obtinguda a l'avaluació individual representa un 50% de la nota final de l'assignatura, però és necessari obtenir una qualificació com a mínim de 3 sobre 10 en aquesta avaluació individual per aprovar l'assignatura.

## RECUPERACIÓ

Els alumnes que obtinguin una nota final global igual o superior a 4 i no arribin a l'aprobat tindran l'oportunitat d'una segona avaluació individual, en condicions similars a la prova final individual; la nota de la prova de recuperació substituirà la nota de la prova individual.

Igualment, els alumnes que obtinguin una nota final superior a 8 podran presentar-se a recuperació per optar a millorar la nota obtinguda durant el curs.

### **Activitats d'avaluació**

| Títol              | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge          |
|--------------------|-----|-------|------|-----------------------------------|
| Exercicis pràctics | 15% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9         |
| Prova final        | 50% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9         |
| Seminari           | 35% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 |

### **Bibliografia**

La bibliografia del Programa es divideix en obligatòria, recomanada i complementària.

#### **Bloc I**

##### **Bibliografia obligatòria:**

- Montoussé, M.; Renouard, G. (2001): Cien fichas para aprender sociología. Bellaterra: UAB [Parte IV 'La socialización', pp. 78-97].
- Köhler, H-D.; Martín Artiles, A. (2007, 2ª ed.): Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales. Madrid: Delta [cap. 5 'Los clásicos de la sociología de las relaciones laborales', pp. 74-99].

##### **Bibliografia recomanada:**

- Santos Ortega, A.; Poveda Rosa, M. (2001): Trabajo empleo y cambio social. València: Tirant lo Blanch ['La centralidad del trabajo en la sociología clásica', pp. 40-49].
- Watson, T. (1994): Trabajo y sociedad. Manual introductorio a la sociología del trabajo, industrial y de la empresa. Barcelona: Hacer ['La

sociología y el análisis sociológico', pp. 1-27].

## Bloc II

### Bibliografia obligatòria:

- Köhler, H-D.; Martín Artiles, A. (2007): op. cit. [caps. 1 i 2 'Trabajo y empleo' i 'La empresa', pp. 3-54; cap. 13.2 'Función de integración social. Origen del concepto de Estado del bienestar', pp. 489-510].
- Santos Ortega, A.; Poveda Rosa, M. (2001): op. cit. ['Hacia una definición compleja de actividad laboral: tendencias y cambios recientes en el trabajo', pp. 49-64].

### Bibliografia recomanada:

- Carrasquer, P. (2003): 'Juventud, trabajo y género. Viejos y nuevos retos para una ciudadanía en igualdad'. Revista de Estudios de Juventud, edición especial [pp. 193-215].
- Prieto, C. (2000): 'Trabajo y orden social: de la nada a la sociedad de empleo (y su crisis)'. Política y sociedad, n: 34 [pp. 19-32].
- Miguélez, F.; Prieto, C. (2001): 'Crisis del empleo y cohesión social'. Cuadernos de relaciones laborales, n. 19 [pp. 223-240].

## Bloc III

### Bibliografia obligatòria:

- Jódar, P. (2000): 'Relaciones laborales'. A Salud laboral. Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales, ed. per F.G. Benavides, C. Ruiz-Frutos i A.M. García. Barcelona: Masson [pp. 97-115].

### Bibliografia recomanada:

- Alós-Moner, R.; Martín Artiles, A. (2002): Teories del conflicte i negociació laboral. Una perspectiva sociològica. Barcelona: UOC [pp. 37-62].
- Hyman, R. (1981): Relaciones industriales. Madrid: Blume ['¿Qué son las relaciones industriales?', pp. 19-42].
- Köhler, H-D.; Martín Artiles, A. (2007): op. cit. [cap. 3 'Las relaciones laborales', pp. 55-61; cap. 12 'Actores sociales: organizaciones sindicales y asociaciones empresariales', pp. 425-486; cap. 13.3 'Función coordinadora del Estado en la negociación colectiva', pp. 510-530; cap. 14 'Conflicto y negociación colectiva', pp. 531-563].

### Bibliografia complementària:

- Finkel, L. (1994): La organización social del trabajo. Madrid: Pirámide.
- Miguélez, F.; Prieto, C. (dir. i coord., 1999): Las relaciones de empleo en España. Madrid: Siglo XXI.
- Santos Ortega, A.; Poveda Rosa, M. (2001): Trabajo empleo y cambio social. València: Tirant lo Blanch.

- Watson, T. (1994): Trabajo y sociedad. Manual introductorio a la sociología del trabajo, industrial y de la empresa. Barcelona: Hacer.